

Ik maak een prentenboek

groep 3-4-5

Handleiding bibliotheek

Colofon

*Ik maak een **prentenboek** is ontwikkeld door:*

Cubiss

Statenlaan 4
5042 RX Tilburg
www.cubiss.nl
webshop@cubiss.nl

Deze productie is mede tot stand gekomen dankzij financiële steun van:

Provincie Noord-Brabant

Auteur: Sanne van Heijst (Cubiss)

Illustraties: Martine van Nieuwenhuyzen

Advies: Martine van Nieuwenhuyzen, José Peijen (Cubiss)

Redactie: Milja de Vries (Cubiss)

Vormgeving opdrachtbladen: Rian Ontwerp

Naar een idee van Martine van Nieuwenhuyzen

De inhoud van dit project is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming van de uitgever vermenigvuldigd worden.

Kijk voor meer informatie op www.cubiss.nl/webshop

© Cubiss, 2017

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Bibliotheekbezoek Draken in de bibliotheek.....	5
2. Suggesties voor een boekencollectie	8
Bijlage 1. Prent Dries en Soezie.....	9
Bijlage 2. Prentenboek Eindelijk slapen!	10

Inleiding

Ik maak een prentenboek is een lees- en schrijfbevorderingsproduct voor groep 3-4-5. In vijf lessen maken leerlingen stapsgewijs hun eigen prentenboek. In het werkboek dat ze daarbij gebruiken staat Dries de Draak centraal. Hij is de hoofdpersoon in het prentenboek *Eindelijk slapen!* dat kinderboekenillustrator Martine van Nieuwenhuizen maakte voor dit lespakket.

Doelen van het lespakket

Het lespakket heeft de volgende doelen:

- Leerlingen krijgen inzicht in verhaalopbouw en de relatie tussen tekst en beeld, door het bedenken, tekenen en (waar mogelijk) schrijven van een verhaal, waarbij ze onder andere gebruikmaken van een *storyboard*.
- Leerlingen leren wat een aantal literaire begrippen met betrekking tot verhaalopbouw en de relatie tussen tekst en beeld inhoudt. Het gaat om de begrippen: *hoofdpersoon, karakter, probleem, begin, midden, einde* en *sfeer*.
- Leerlingen beleven plezier aan prentenboeken.

Deze doelen sluiten aan bij de kerndoelen Nederlands (doel 1, 5 en 9), de kerndoelen voor kunstzinnige oriëntatie (doel 54 en 55) en de 21ste eeuwse vaardigheden (creatief denken, probleem oplossen, communiceren en samenwerken).

Opbouw

Het lespakket bestaat uit vijf lessen van vijftig minuten per les:

- In les 1 bedenken de leerlingen de personages en voorwerpen die in het verhaal een rol gaan spelen.
- In les 2 bedenken ze een probleem dat het verhaal in gang zet en een verhaal dat hieruit voortvloeit.
- In les 3 tekenen ze de gebeurtenissen en brengen deze op een zo spannend mogelijke manier in beeld.
- In les 4 maken ze een passende omslag.
- In les 5 presenteren ze hun resultaten aan elkaar.

De lessen kunnen optioneel nog worden uitgebreid met een bibliotheekbezoek (50 min) en een klassenbezoek van een illustrator (50 minuten).

Samenstelling van het pakket

De school ontvangt een pakket met de volgende materialen:

- Handleiding onderwijs
- Werkboeken voor leerlingen
- Prentenboek *Eindelijk slapen!* door Martine van Nieuwenhuizen
- Digitale materialen op: www.cubiss.nl/ikmaakeenboek
- De school krijgt de suggestie aangereikt om een bezoek door een illustrator te organiseren.

Rol van de bibliotheek

De bibliotheek kan op twee manieren de inzet van dit lespakket ondersteunen. Deze mogelijkheden worden in het volgende hoofdstuk nader uitgewerkt:

- Met het **bibliotheekbezoek *Draken in de bibliotheek***. Tijdens dit optionele bezoek laat de leesconsulent de leerlingen kennismaken met de rijkdom van prentenboeken en worden leerlingen op een laagdrempelige manier wegwijs gemaakt in de bibliotheek. Dit bezoek is geschikt voor leerlingen van eind groep 3 en voor groep 4 en groep 5.
- Door het samenstellen van een **boekencollectie** voor in de klas.

1. Bibliotheekbezoek Draken in de bibliotheek

Dries de Draak is eenzaam. Hij woont alleen in een grot ver buiten de stad. Kunnen de kinderen hem helpen een vriendje te vinden? Als leesconsulent verzorg je een les die past bij het lespakket *Ik maak een prentenboek*. Tijdens het bibliotheekbezoek gaan leerlingen in groepjes aan de hand van een opdrachtkaart op zoek naar informatie over draken. Die informatie gebruiken ze om gezamenlijk een vriendje voor Dries te bedenken. Zo leren leerlingen op een speelse manier hun weg te vinden in de bibliotheek.

Vorbereiding

- Bespreek met de leerkracht wanneer en waar de les zal plaatsvinden. De les kan op elk moment in het traject gegeven worden, maar aan het begin of het eind heeft de voorkeur. De les kan zowel in de bibliotheek (voorkeur) als in de Bibliotheek *op school* plaatsvinden. De leerkracht kan ter voorbereiding op het bezoek al een groepsindeling maken: maximaal zes groepjes, met per groepje zowel sterke als minder sterke lezers.
- Print de volgende materialen uit:
 - **Bijlage 1. prent van Dries en Soezie (1x, kleur).**
 - **Opdrachtkaarten (elke kaart 1x, kleur of zwartwit).** Tip: lamineer ze om ze meerdere keren te kunnen gebruiken, geef de leerlingen in dat geval kladpapier. Je vindt de opdrachtkaarten op: www.cubiss.nl/ikmaakeenboek
 - **Drakenstaarten (zoveel als je boeken uitkiest, kleur of zwartwit).** Tip: lamineer ze om ze meerdere keren te kunnen gebruiken. Je vindt de drakenstaarten op: www.cubiss.nl/ikmaakeenboek
- Kies de volgende boeken:
 - **tien (of meer) boeken volgens de aanwijzingen in het kader 'Boeken kiezen'.**
 - **Kies eventueel een voorleesboek over draken.** In het onderstaande kader vind je enkele suggesties.
- Doe de drakenstaarten in de uitgekozen boeken. Plaats de boeken terug op hun oorspronkelijke plek – met uitstekende drakenstaart! Op deze manier zijn de benodigde boeken gemakkelijk vindbaar voor de leerlingen.
- Zorg voor een flipover of (digi)bord waarop in kleur getekend kan worden. Als dit niet mogelijk is, zorg dan voor enkele A3 vellen en kleurpotloden/stiften.
- Wanneer de les in de Bibliotheek *op school* plaatsvindt, stel dan een tas samen met de volgende materialen:
 - Prent van Dries en Soezie
 - Opdrachtkaarten
 - De gekozen boeken
 - Voldoende drakenstaarten voor de gekozen boeken
 - Enkele vellen tekenpapier en kleurpotloden/stiften

Boeken kiezen

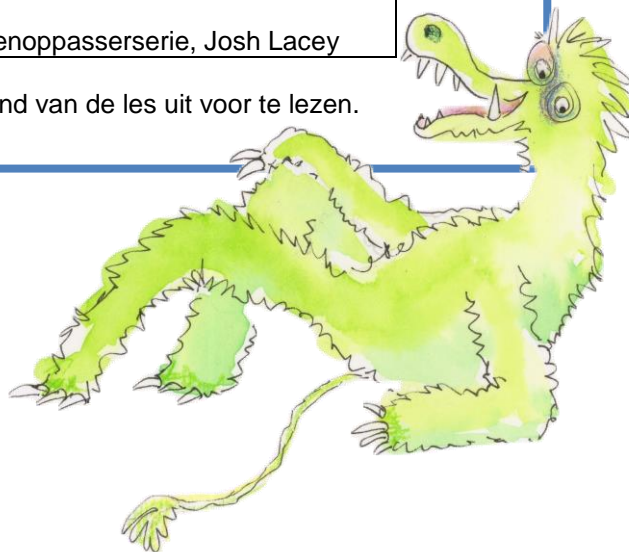
Kies tien of meer boeken volgens de in de onderstaande tabel aangegeven soort boeken en benodigde aantallen. NB Niet alle genoemde voorbeelden zijn op het niveau van de doelgroep. Voor het maken van de opdracht maakt dit niet uit.

Aantal	Soort boek	Voorbeelden
>3	boeken met op de omslag draken in verschillende kleuren	<ul style="list-style-type: none">Jill & Draak, Lesley Barnes (2016)Op stap met Fee Fleur, Marianne Witte (2016)Draak Dries, Julia Donaldson (2010)Reis naar het Land-van-Lang-Geleden, Elsa Beskow (2010)
>2	zoekboeken over draken	<ul style="list-style-type: none">Waar is de draak, Jason Hook (2007)Waar is de kleine draak? Joachim Krause (2014)
>2	informatieve boeken over reptielen en dinosaurussen	<ul style="list-style-type: none">Reptielen, Rod Theodorou (2010)Reptielen, Megan Cooley Peterson (2014)Reptielen: van dichtbij, Paul Harrison (2009)Zo voelt een dinosaurus, Níníe (2011)
>3	boeken met in de titel een karaktereigenschap van draken	<ul style="list-style-type: none">De lieve draak, Marianne Witte (2010):De schuchtere draak, Kenneth Grahame (2004)Prinsessen tegen de boze draak, Géraldine Collet (2015)De 3 gigantisch gemene griezels, Hiawyn Oram (2011)
>2	boeken over de verzorging van draken	<ul style="list-style-type: none">Draken handleiding, Alice Brière-Haquet (2013)Draken: trainen en verzorgen, John Topsell (2007)Dr. Ernest Drake's drakologie : het complete drakenboek, Ernest Drake (2006)De drakenoppasserserie, Josh Lacey

Kies eventueel een van deze boeken om op het eind van de les uit voor te lezen.

Leerdoelen

- Leerlingen ontdekken dat er prentenboeken in verschillende soorten en genres bestaan, zoals zoekboeken, informatieve boeken en sprookjesboeken.
- Leerlingen ontdekken dat er binnen prentenboeken verschillende sferen en tekenstijlen te ontdekken zijn.
- Leerlingen maken kennis met en worden wegwijs in de bibliotheek.

Les in stappen

Activiteit	Werkwijze	Duur	Benodigd materiaal
Introductie: het boek van Dries de Draak	klassikaal	5 minuten	- prent Dries en Soezie
Aan de slag: zoek de draken	In groepjes zoeken, klassikaal bespreken	25-30 minuten	- opdrachtkaarten - gekozen boeken - drakenstaarten - flipover plus gekleurde stiften of (digi)bord, alternatief: tekenpapier en kleurpotloden
Afsluiting: voorlezen	klassikaal	15-20 minuten	- evt. gekozen voorleesboek

Introductie: het boek van Dries de Draak

Heet de leerlingen welkom. Laat de prent van Dries en Soezie zien en vraag of ze het boek kennen. Als dat zo is, kun je hun er enkele vragen over stellen. Kennen ze het nog niet, vertel dan dat ze dit boek in de klas gaan lezen en dat het boek over Dries de Draak gaat.

Samenvatting *Eindelijke slapen!*: Soezie is een geliefde, hardwerkende tandarts. Ze woont in een drukke stad. Dries de Draak leidt aan slapeloosheid. Vanuit zijn grot vliegt hij elke nacht naar de stad om naar slapende mensen te kijken, in de hoop zelf ook te kunnen slapen. Op een nacht ontvoert hij de diep slapende Soezie. Tuinman Jan, wakker van de kiespijn, ziet het gebeuren. Hij roept Soezies patiënten bij elkaar en samen trekken ze naar de grot van Dries om Soezie te redden. Maar Soezie vindt het fijn bij Dries. Ze wil graag bij hem blijven wonen en vraagt hem om haar assistent te worden!

Vertel dat Dries een beetje eenzaam is. In het hele boek is geen drakenvriendje voor hem te bekennen. De kinderen gaan hem vandaag aan een vriendje helpen. Daarvoor gaan ze in groepjes een opdracht doen in de bibliotheek.

Aan de slag: zoek de draken

Start in de kring

De leerlingen worden verdeeld in groepjes. Laat de leerkracht hiermee helpen. Lees elke opdrachtkaart hardop voor en geef die daarna aan een groepje. De leerlingen maken de opdrachten op hun opdrachtkaart (één kaart per groepje). Vertel dat de leerlingen bij de drakenstaarten boeken kunnen vinden, die hen kunnen helpen bij het maken van de opdracht. Maar niet elk boek is nodig voor elke opdracht. Als een boek niet de goede informatie bevat, dan moeten ze verdergaan met een ander boek.

Tijdens het maken van de opdracht

Tijdens het zoeken loop je tussen de groepjes door. Je kunt op terloopse wijze kennis met hen delen:

- Hoe vind je een boek?
- Hoe staan boeken geordend?
- Wat moet je doen als je meer over dit onderwerp zou willen lezen?
- Hoe weet je of een boek geschikt voor je is?

Terug in de kring

Als de leerlingen klaar zijn, nodig hun dan terug uit in de kring. Vraag om het boek dat ze in handen hebben mee te nemen. Leg uit dat jullie een vriendje voor Dries gaan tekenen met behulp van de informatie op de opdrachtkaarten. Elke opdrachtkaart levert een nieuwe aanwijzing voor het tekenen op. Teken zelf of vraag een leerling die dit leuk vindt om te helpen.

Stel de volgende vragen aan de groepjes:

- Voor het groepje met **opdrachtkaart 1**: moet het vriendje een draak zijn, of kan het ook **familie** zijn (een reptiel of dinosaurus)? Vraag het groepje met de opdrachtkaart *Familie* wat voor dier het vriendje van Dries moet worden. Teken dit (of laat dit tekenen).
- Voor het groepje met **opdrachtkaart 2**: Dries is een lieve draak. Wat voor **karakter** zou zijn vriendje moeten hebben? Is het een lieve draak, een boze, een grappige? Vraag het groepje met de opdrachtkaart *Karakter* naar het karakter van het vriendje van Dries. Teken de gezichtsuitdrukking.
- Voor het groepje met **opdrachtkaart 3**: Dries is groen. Welke kleuren hebben draken allemaal? Vraag het groepje met de opdrachtkaart *Kleuren* welke **kleur** het vriendje van Dries moet hebben. Kleur het vriendje in.
- Voor het groepje met **opdrachtkaart 4**: hoe gaat het vriendje van Dries heten? Vraag het groepje met de opdrachtkaart *Namen* naar een **naam** en schrijf die bij de tekening.

Nu er een vriendje voor Dries is, zijn er nog een paar dingen nuttig om te weten:

- Voor het groepje met **opdrachtkaart 5**: hoe moeten draken verzorgd worden? Vraag het groepje met de opdrachtkaart *Verzorging* naar de **verzorging** van draken. Wat eten ze, waar wonen ze, wat is belangrijk voor ze?
- Voor het groepje met **opdrachtkaart 6**: draken kunnen zich heel goed verstoppen, want er is nog nooit iemand geweest die een draak heeft gezien. Vraag het groepje met de opdrachtkaart *Verstopplekken* naar drie goede **verstopplekken** voor draken.

Reflecteren

Terwijl je de klas vragen stelt, kun je teruggrijpen op de boeken die de leerlingen hebben meegenomen en daaruit voorbeelden laten zien. Benoem de verschillen tussen de boeken. Sommige zijn informatief, andere fictief (de drakenverzorgingsboeken vormen een interessante categorie van fictie vermomd als non-fictief!). Sommige boeken zijn bedoeld om informatie over te dragen, anderen juist om bij weg te dromen. De boeken zijn heel verschillend in stijl en sfeer.

Afsluiting

Mogelijke afsluitingen van het bezoek zijn:

- Het voorlezen van een drakenverhaal
- Als de les als introductie van het lespakket plaatsvindt, kun je nu alvast een tipje van de sluier van het vervolg oplichten door het werkboek en prentenboek te laten zien.
- Als de les als afsluiting van het lespakket plaatsvindt, kun je de kinderen vragen naar hun hoofdpersonen en wat voor verhalen ze bedacht hebben.

2. Suggesties voor een boekencollectie

In de handleiding voor het onderwijs wordt naar diverse prentenboeken verwezen. Een boekencollectie passend bij dit lespakket zou er daarom als volgt uit kunnen zien:

- Blake, Quentin. (2005). *De kaketoets van Professor Plantijn*. Rotterdam: Lemniscaat
- Carle, Eric. (2008). *Wil jij mijn vriendje zijn?* Haarlem: Gottmer
- Novak, B.J. (2015). *Het boek zonder tekeningen*. Tiel: Lannoo
- Rinck, Maranke en Martijn van der Linden (2008). *Ik voel een voet*. Rotterdam: Lemniscaat
- Schubert, Dieter & Ingrid. (1986). *Monkie*. Rotterdam: Lemniscaat
- Takahashi, Nozomi. (2014). *Het ei van egel*. Wielsbeke: De Eenhoorn.

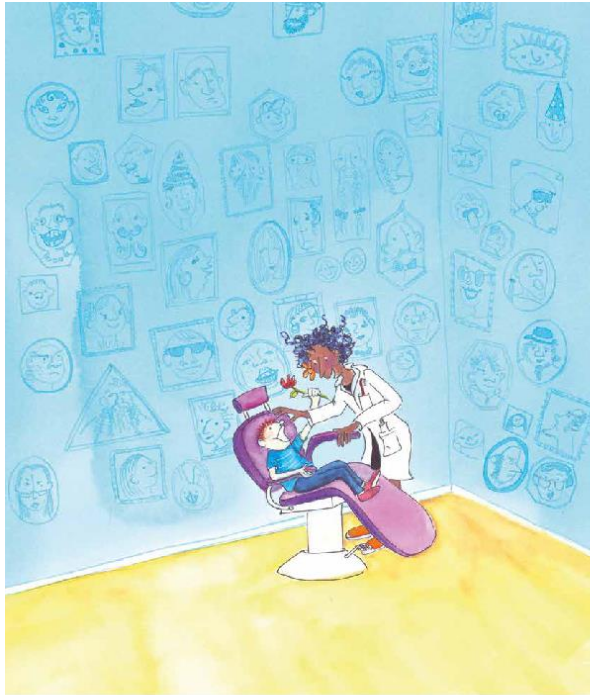
Vul dit eventueel verder aan met mooie of bijzondere prentenboeken in verschillende illustratiestijlen. Voeg eventueel ook een vijftal prentenboeken over draken toe.

Bijlage 1. Prent Dries en Soezie

Bijlage 2. Prentenboek Eindelijk slapen!

In een van de lawaaiigste steden ter wereld woont tandarts Soezie. Soezie houdt veel van haar werk. Ze is dol op haar patiënten en haar patiënten zijn dol op haar. In haar drukke praktijk rinkelt de telefoon de hele dag. En buiten razen de auto's toeterend door de straten. Soms wordt Soezie gek van al dat lawaai.

4

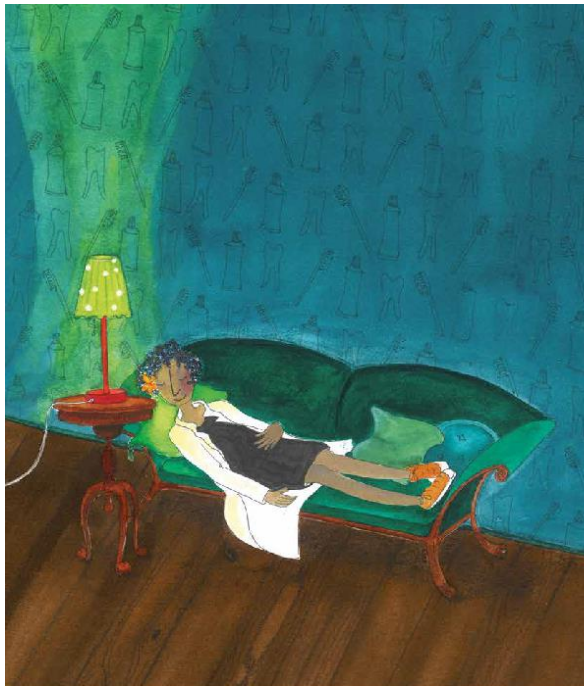

Buiten de stad in een grot woont Dries de Draak. Dries is meestal duf, chagrijnig of wanhopig. Duf omdat hij alleen maar wil slapen. Chagrijnig omdat hij niet kan slapen. Wanhopig omdat niets helpt: warme bekers melk niet, saaietjes dammen niet.

Het enige dat helpt is kijken naar andere dromers. Dus vliegt Dries iedere nacht naar de stad. Dan gluurt hij door de ramen naar schone slapers. Soms valt hij daarna in zijn grot even in slaap.

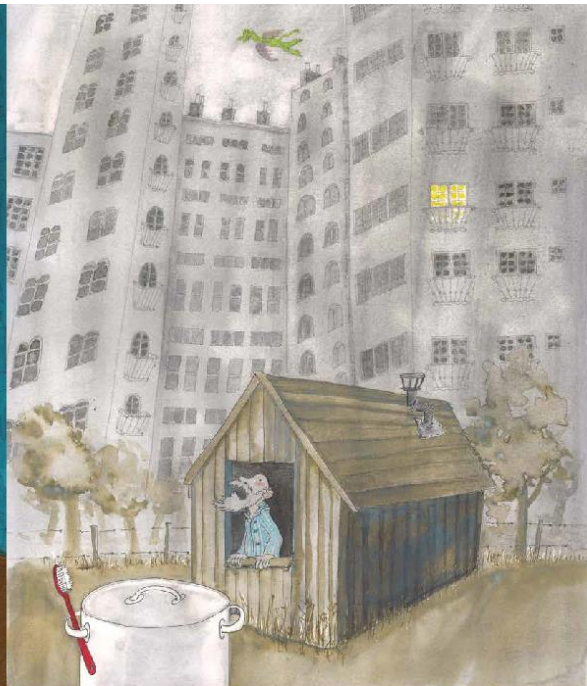
5

Niet alleen Dries is moe, ook Soezie. Ze werkt zo hard! Op een avond komt Soezie uitgeput thuis. 'Eigenlijk zou ik een assistente moeten nemen,' zucht ze. 'Het werk is teveel voor mij alleen. Maar waar vind ik die?'

Ze doet de schemerlamp aan en gaat even liggen...

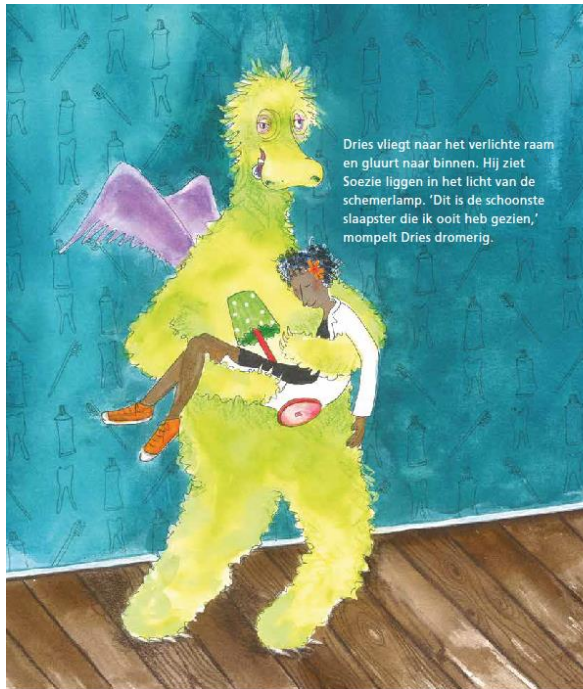
6

Boven de stad vliegt Dries. Hij kan weer niet slapen. Chagrijnig vliegt hij van raam naar raam. Het is overall donker. Alleen bij Soezie brandt nog licht.

Tuinman Jan kan ook niet slapen. Hij heeft verschrikkelijke kiespijn. Tandepoetsen helpt niet! Warme melk helpt niet! Boos gooit hij zijn tandenborstel en de pan met melk uit het raam. Hij gaat Soezie bellen!

7

Dries vliegt naar het verlichte raam en gluurt naar binnen. Hij ziet Soezie liggen in het licht van de schemerlamp. 'Dit is de schoonste slaapster die ik ooit heb gezien,' mompelt Dries dromerig.

Dan doet Dries iets wat hij nog nooit eerder heeft gedaan. Hij maakt het raam open en neemt Soezie in zijn armen. 'Met haar zal ik iedere nacht kunnen slapen. Ik neem haar mee naar mijn grot.'

Beneden op de grond ziet tuinman Jan hen wegvliegen. 'Neeeee,' kreunt hij, 'wat moet ik nu doen?'

Jan staat schreeuwend bovenop de pan. Er komen steeds meer patiënten om hem heen staan.

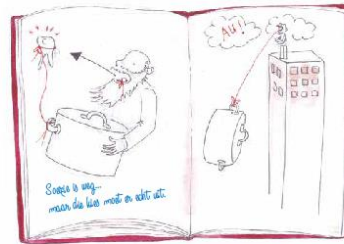
'Dries de draak heeft Soezie meegenomen naar zijn grot!' roept hij. 'We moeten haar redden!'

Ondertussen in de grot...

Dries heeft voor het eerst in jaren een nacht doorgeslapen. Ook Soezie heeft heerlijk geslapen. De nacht was zo stil en ze heeft gedroomd over tandartsassistenten.

10

Volgens mij zijn wij de hoofdpersonen en gaat dit verhaal over ons!

Ik weet een goede oplossing voor het verhaal.

Nee, Dries. Mijn ontvoering moet opgelost worden met een schemerlamp, een tandenborstel, een pan en Jan!

9

Dries is als eerste wakker. Even later is ook Soezie wakker. Ze rekt zich behaaglijk uit en kijkt verbaasd om zich heen. Waar is ze?

Vlak voor haar zit Dries. Hij heeft een heerlijk ontbijtje gemaakt. Zenuwachtig vraagt hij aan Soezie: 'Heb je lekker geslapen? Wil je een eitje, wil je een verse bloem voor in je haar?' Hij ratelt maar door...

11

Na het ontbijt kijkt Dries Soezie met zijn allerliefste glimlach aan!
'Blijf je bij mij?' vraagt hij. Maar voor Soezie antwoord kan geven, horen ze een enorm lawaai.

Buiten staan de patiënten van Soezie. Ze schreeuwen: 'Geef Soezie terug!'

'Nee,' huilt Dries, 'Soezie moet bij mij blijven!' Vertwijfeld kijken de patiënten naar Dries. Moeten ze nu boos op hem zijn of medelijden met hem hebben?

12

Maar Jan heeft kiespijn. Hij wil Soezie terug!
Dus gooit hij de pannendecksel naar Dries.

Soezie denkt razendsnel na
Ze pakt de schemerlamp en gooit de lamp naar de deksel.

Soezie kijkt naar Dries en naar al haar patiënten en zegt dan:
'Luister, ik heb een idee...'

13

'Als jullie voortaan naar het bos komen, kan ik hier blijven.'
Dan kijkt ze naar Dries. 'Dries, mag ik bij jou komen wonen en werken? En zou jij dan mijn assistente willen worden?' 'Ja,' zegt Dries gelukkig.
'Dat is dan geregeld,' zegt Soezie. 'Maar eerst gaan we je tanden poetsen, want je stinkt wel een beetje uit je bek!'

14

15